

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
GRAD BANJALUKA
GRADSKA UPRAVA
ODELJENJE ZA PRIVREDU I DRUŠTVENA DJELATNOSTI
u saradnji sa
NGO KRAJINA –POSLOVNI INKUBATOR EU

**PREDMET : POZIV NA UČEŠĆE U IZRADI AKCIONOG PLANA U CILJU
REVITALIZACIJE POLJOPRIVREDE, OBEZBJEĐENJU LICENCE ZA
CERTIFIKACIJU PROIZVODA, RAZVOJA TURIZMA I PODRŠKE RAZVOJU
MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA NA PODRUČJU OPŠTINE BANJALUKA**

Provođenje prvih faza procesa razvojne lokalne ekonomske politike od strane Gradske uprave, uz pomoć uključenja „ aktivnih,, nosioca projekata na području opštine Banja luka, ima za cilj doneti akcioni plan u cilju revitalizacije poljoprivrede, obezbijeđenju licenci za sertifikaciju proizvoda, razvoj turizma i podršku razvoju malih i srednjih preduzeća na području opštine Banja luka a koji će se uskladiti sa evropskom politikom Ekonomske i socijalne kohezije (ESC).

Radeći na razvojnoj lokalnoj ekonomskoj politici od strane Gradske uprave Banjaluka kroz gore navedeni proces dobili smo podršku Evropske komisije, koja potencira ovaj model i podržava lokalnu upravu u pristup za upoznavanje zemalja u predprijemnoj fazi sa procedurama strukturnih fondova i drugih struktura koje su neophodne nakon prijema u EU.

Glavni cilj donošenja Akcionog plana je osnaživanje Gradske uprave, kapaciteta i budžetskih struktura, postepeno uvođenje pristupa strukturalnim fondovima u području razvoja privatnog sektora, povećanje ljudskih resursa i poslovne infrastrukture.

Usvajanjem Akcionog plana razvojne lokalne ekonomske strategije trebalo bi realizovati sljedeće zadatke:

- Osiguravanje strateškog okvira za uravnotežen ekonomski i društveni razvoj na području opštine;
- Kao jedan od strateških dokumenata Akcioni plan treba da služi za efikasnije i transparentnije planiranje i korištenje budžeta Gradske uprave, fondova Agencija i lokalnih fondova koji direktno rade na lokalnom ekonomskom razvoju i podršci preduzetništva posebno u poljoprivrednoj proizvodnji;
- Obezbjeđivanje osnove za buduće učešće u mehanizmima strukturalnih fondova EU putem projekata koji će se preko *partnera* Gradske uprave plasirati za podršku stvarnim potrebama zajednice.

Prioritetno mjesto u procesu donošenja nacрта Akcionog plana lokalnog ekonomskog razvoja opštine Banjaluka, bilo bi dobro podržati sljedeće ideje:

- Realizacijom lokalnog ekonomskog razvoja na području opštine Banjaluka trebalo bi se slijediti princip “odozdo prema gore”, tj. lokalni učesnici trebaju biti izravno uključeni u proces prepoznavanja potreba mjesnih područja i razvoja strategija i projekata koji bi odgovorili na te potrebe;
- Lokalni razvoj trebao bi biti integrisani proces, a ne niz individualnih projekata i programa ;
i
- Lokalni ekonomski razvoj trebao bi podrazumijevati partnerstvo koje uključuje participiranje opštinskih odeljenja zavisno o vrsti aktivnosti i nadležnosti, opštinske Agencije koje su zadužene za specifične djelatnosti a posebno kao zajednički Centri djelovanja u cilju kordinirajućih akcija na mjesnim područjima, posebnu ulogu u ovom kratkoročnom periodu trebao bi da dobije Centar za razvoj i unapređenje sela Banjaluke kao nosioc revitalizacije sela naravno uz sva već navedena partnerstva, lokalni članovi poslovne zajednice (vlasnici ili direktori preduzeća, prepoznatljivi produktivni farmeri), nevladine organizacije i međunarodne organizacije koje rade na sličnim projektima.

Prema tome, proces izrade nacрта Akcionog plana razvoja za opštinu Banjaluka trebao bi biti snažno vođen principom u kojoj stanovnici mjesnih područja mogu na najbolji način identifikovati svoje potrebe i donijeti najbolja rješenja. U skladu sa ovim principom, proces bi u svakom mjesnom području uključivao lokalne stanovnike koji su djelovali pod vođstvom Gradske uprave projektnog tima, a koji bi na taj način metodološki pristup učinio lakšim. U drugim zemljama, izgrađivanje regionalnih i lokalnih kapaciteta kroz proces partnerstva dokazano je ubrzao oživljavanje privredno nerazvijenih područja. Akcioni plan može imati ključnu ulogu u pomaganju stanovnicima mjesnih zajednica da se organizuju u cilju prepoznavanja svojih potreba, potraživanja unutrašnjih i vanjskih rješenja radi odgovaranja na date potrebe.

Princip partnerstva je suštinski dio pristupa politici ekonomske i socijalne kohezije a tokom izrade Akcionog plana za opštinu Banjaluka u potpunosti bi se trabo poštovati taj princip. Proces, koje su opštinske Agencije, Centar za razvoj i unapređenje sela započeli kroz sakupljanje socio-ekonomskih podataka, podrazumijeva će detaljne konsultacije između opštinskih vlasti, poslovnih predstavnika i drugih partnera u društvu.

U cilju pokretanja procesa donošenja Akcionog plana opštine Banjaluka, Gradska uprava ovim putem Vam se obraća i poziva ih da predložite predstavnike za učešće u Radnoj grupi čiji je zadatak da analizira podatke i pripremi osnove Akcionog plana opštine Banjaluka kao strateškog dokumenata.

Izradom Akcionog plana opštine Banjaluka trebalo bi sastaviti listu konkretnih prijedloga za investiranje. Dok su potrebe Banjalučkog područja velike, prijedlozi za rashode u okviru Akcionog plana morali bi biti opravdani i poredani po prioritetu zavisno od toga koliko bi mogli doprinijeti a po nama slijedećem:

- Uklanjanju prepreka koje mogu ugroziti srednjoročni rast;
- Ojačavanju proizvodne moći lokalne privrede;
- Podršci rastu održivih radnih mjesta;
- Integrisanju nezaposlenih u tržište aktivne radne snage;
- Više izbalansiranoj geografskoj raspoređenosti poljoprivredne djelatnosti;
- Razvijenijim ruralnim područjima opštine;
- Organizovanjem produktne berze poljoprivrednih proizvoda;
- Stvaranju afirmativnosti regije;
- Iskorištenost turističkog potencijala na optimalan način;
- Uvođenju obrazovnih vještina usklađenih sa tržištem rada;
- Osnivanjem Inkubacionog centra za podršku malim i srednjim preduzećima;
- Uspostavi sistema podrške mladima;
- Stvaranju konkurentnog poslovnog okruženja za potencijalne investitora;
- Smanjenju neujednačenosti između uvoza i izvoza;
- Izgradnji institucije za certifikovanje proizvoda sa CE znakom;
- Prestrukturiranje preduzeća u cilju podizanja konkurentnosti i primjeni novih tehnologija;
- I izgradnji okvira za zaštitu i promociju zaštite čovjekove okoline.

Važno je zaključiti da *održiv razvoj zahtjeva integrisanje svih relevantnih snaga i fokusiranje napora na prioritetne oblasti i akcije!*

Na kraju Vas iskreno pozdravljamo, očekujemo Vas, kao buduće relevantne učesnike – nosioce, u izuzetno značajnom procesu i trenutku ekonomskog razvoja opštine Banja luka.

U prilogu Vam dostavljamo predlog mogućih pravaca djelovanja kako bi iste mogli razmotriti i dati svoje mišljenje.

S poštovanjem.

NAČELNIK
Dragan Majstorović, dipl.ekonomista

U Banjaluci, 21.02.2005.

PREDLOG MOGUĆIH PRAVCA DJELOVANJA

POLJOPRIVREDA

Najugroženije kategorije siromašnih žive na selu

U odnosu na druge ekonomske regije, Banjalučka regija je daleko više orijentisana prema poljoprivrednoj proizvodnji. Međutim, u cjelini Republika Srpska a time i BiH ne posjeduje značajane iskorištene potencijale za ovu vrstu privredne aktivnosti. Bez obzira na to skoro polovina populacije (58%) živi u ruralnim područjima.

Poljoprivredna proizvodnja bilježi veoma mali rast, s tim da u ovom slučaju ova aktivnost je samo dio preživljavanja većeg broja stanovnika. Kao i u svim zemljama, u razvoju stepen siromaštva na selu značano je veći u odnosu na stepen siromaštva u gradu, što nameće veće akcije na područjima ruralnih mjesnih zajednica.

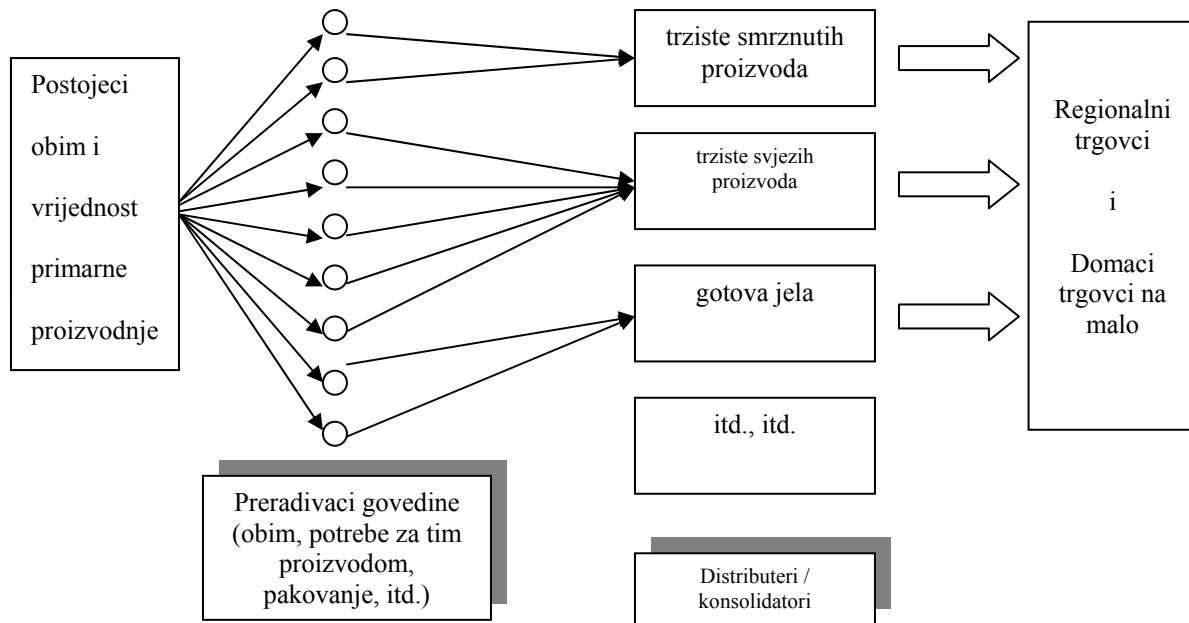
Poljoprivreda opštine Banjaluka je u poređenju sa predratnim stanjem u takvoj situaciji da zahtjeva brzu regeneraciju, pre svega stvaranja lokalne klime za razvoj sela kao najsigurnijeg oslonca budućeg sveukupnog razvoja. Da bi se postojeće stanje popravilo potrebno je fokusirati sve raspoložive snage u slijedećim pravcima:

1. Stvaranje uslova za povećanje organizovane poljoprivredne proizvodnje;
2. Planska proizvodnja na osnovu zahtjeva tržišta;
3. Izrada mape optimalnog načina korištenja resursa u poljoprivrednoj proizvodnji.

Gore navedeni pravci se mogu ostvariti sa većim brojem aktivnosti i projekata, a jedan od načina je uspostavljanje baze podataka o seoskim domaćinstvima i njihovim resursima kao baze osnove za revitalizaciju sela, specifična edukacija poljoprivrednih proizvođača, zajedničko planiranje, otvaranje repro-centra sa laboratorijom i oglednim parcelama na Manjači, uvezivanje kapaciteta (proizvodnja-prerada-tržište), osnivanje produktne berze poljoprivrednih proizvoda i marketinško predstavljanje aktivnosti na svim mogućim nivoima.

Bolji razvoj uzgoja stoke i ovaca, svinjogojstva, uzgoja ribe i pčelinstva rezultirao bi većim iskorištavanjem domaćih prirodnih resursa i povećanjem lokalne proizvodnje trenutno rijetkih proizvoda (mlijeko i mliječni proizvodi, govedina). Postoje, također, velike prilike za izvoz poljoprivrednih proizvoda, posebno ovčijih proizvoda, ribe i meda. Prioritet u ovom području bio bi uspostavljanje zakonskih i institucionalnih okvira za certificiranje proizvoda u skladu sa standardima EU (posebno, usklađivanje zakona iz oblasti veterinarstva i fito-higijene sa zakonima EU) i uspostavljanje institucija za sertifikaciju proizvoda. Jedna od uočenih pravaca uvezivanja kroz poljoprivredne klastere.

Primjer izgleda klastera u stočarstvu / plasman goveđeg mesa

Akcioni plan u sektoru poljoprivrede trebao bi obezbijediti i specifične ciljeve kao što su :

1. identifikovanje odgovarajućeg primarnog poljoprivrednog proizvoda ;
2. procijena godišnje i sezone promjene proizvodnog kapaciteta unutar područja gdje se prikupljaju proizvodi;
3. identifikovanje odgovarajućih kapaciteta za preradu na području opštine;
4. identifikovanje odgovarajućih sistema za distribuciju za najmanje tri kategorije prodavaca na malo unutar opštine;
5. identifikovanje potražnje regionalne mreže prodavaca na malo;
6. kreiranje modela koji može biti primijenjen od strane Zemljoradničkih zadruga ili Udruženja poljoprivrednih proizvođača za druge proizvode bez budućeg oslanjanja na lokalnu upravu;
7. identifikovanje potencijala i propusta u lokalnom lancu dodane vrijednosti- za pol.proizvode;
8. integriranje opštinskih prerađivača primarnih prehrambenih proizvoda;
9. potpuno razumijevanje obima, vrijednosti, cijena na svakom nivou lanca dodane vrijednosti omogućiti da najmanje dva poljoprivrednika iz svih ruralnih mjesnih područja prođu trening, budu sposobni i pouzdani da ponovo primijene taj model za neki drugi primarni poljoprivredni proizvod bez budućeg oslanjanja na vanjske konsultante i lokalne vlasti.
10. Podrška i razvoj vlasnika manje stočarske proizvodnje kroz kreditne mjere;
11. Obezbeđivanje pristupa farmerima odgovarajućim tehničkim uslugama podrške;
12. Razvoj i poboljšanje spojeva tržišta sa posebnim preporukama sa mljekarama;
13. Razvoj dopunskog / alternativnog dohotka van farme, stvarajući mogućnosti koje podržavaju mjere (pripreme) pasivne i aktivne spojeva za proizvođače stočarstva i time doprinose oživljavanju ruralnih usluga;
14. Rekonstrukcija postojeće ruralne infrastrukture da obezbijedi povratak stanovništva na selo i pospješiti ekonomski razvoj.
15. Jedan od bitnih ciljeva je da se pomogne zajednici da preuzme odgovornost za sopstveni razvoj kroz njihovo uključivanje u prioritarnosti njihovih potreba i formulisanje akcionog plana zajednice kroz proces planiranja učešća, i kroz izgradnju institucija zajednice za implementiranje odabranih razvojnih inicijativa.

CERTIFIKACIJA

Jedan od najznačajnijih pravaca u poljoprivrednoj – tržišnoj proizvodnji sa akcentom na organizovan ravnopravan nastup na tržištima Evropske zajednice i drugih zemlja je certifikacija poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

Legislatura EU razvija se preko 30 godina i nastavlja se mijenjati prilagođavajući se novim situacijama. Legislatura u poljoprivrednoj proizvodnji predstavlja oko 40% cjelokupne Legislative Evropske Unije.

Za naše područje identifikovano je do sada oko 200 ključnih mjera za usklađivanje.

Ove mjere dijele se u dvije grupe:

1. Veterinarstvo, Zdravlje biljaka i ishrana životinja
2. Poljoprivredna tržišta

Ispunjenje mjera za usklađivanje je međusobno povezano i mora se ostvariti paralelno.

Za provođenje bilo koje mjere iz bilo koje grupe neophodna je certifikacija i odgovorna klasifikacija.

Pored toga moraju postojati javni organi koji su sposobni za provođenje potrebnih provjera i garantovanje trajnih certifikata.

Harmonizacija osnovnih zahtjeva za zdravstvenu zaštitu znači da će se unutar Evropske Unije na tržište moći plasirati samo ino proizvodi koji ispunjavaju zdravstvene standarde zajednice i za to imaju validan certifikat.

Važno je napomenuti da u narednom periodu preko Gradske uprave Banjaluka, NGO Krajina-Poslovni Inkubator i u saradnji sa Centrom za razvoj i unapređenje sela Bnajluke, bit će predstavljena *Asocijacija SOIL - EU* za certifikaciju iz Velike Britanije na čelu sa međunarodnim razvojnim menadžerom prof.Dr. R.Hardy-em i prof.Dr. Jovom Ateljevićem šefom Odjela za menadžment i razvoj Univerziteta Stirling iz Škotske. Sa navedenim je već dogovorena saradnja na više nivoa, kako za certifikaciju organskog, neorganskog programa tako i certifikaciju i drugih proizvoda a u toku je razmatranje certifikacije preduzeća. U toku je i aktivnost na iznalaženju sredstava za putne troškove navedenih i dnevnica za dva dana radionica koje bi se održale u Banjaluci u periodu od 04. do 07.04. 2005. godine. Naravno do tada trebalo bi pripremiti elemente jedne generalne platforme projekta i raspodijela konkretnih zadataka, vremenskog okvira i dinamike obezbijedenja licence i certifikata.

Osnovni zadatak u budućnosti trebao bi biti stvaranje povjerenja među različitim učesnicima u procesima kojima se osigurava kvalitet proizvoda i usluga. Ovo je naročito važno imajući u vidu dolazeće procese globalizacije svjetske ekonomije, u kojima i bosanskohercegovačka preduzeća moraju tražiti svoje mjesto. Otuda izgradnja sistema kvaliteta postaje mnogo značajnija.

PROIZVODNJA ZDRAVE HRANE

Uvođenjem proizvodnje Zdrave hrane ostvario bi se cilj je ubrzanog ekonomskog razvoja brdskog i planinskog dijela opštine Banjaluka, posebno njenog ruralnog područja. Istovremeno, to područje trebalo bi zaštititi i od kontaminacije tla hemikalijama i organizovati profitabilnu proizvodnju hrane.

Da bi se omogućilo ostvarenje glavnog cilja neophodno je uraditi studiju izvodljivosti projekta i pribaviti detaljne ocjene i procjene :

- prirodnog potencijala poljoprivrednog i šumskog tla na području koje obuhvata brdski i planinski prostor banjalučke opštine;
- identifikovati vrste i količine poljoprivredno prehrambenih proizvoda, koje bi se mogle godišnje proizvoditi po tehnoloigiji "organske proizvodnje", tj bez upotrebe hemikalija;

- identifikovati vrste i godišnji potencijal ubiranja šumskih plodova (jagode, borovnica, pečurke, kesten i sl.) i ubiranja ljekovitog bilja za pripremu u finalnoj potrošnji;
- predložiti model uključivanja i motivisanja lokalnog stanovništva da pristupi i sistemu proizvodnje, prikupljanja i isporuke tržištu ovih proizvoda;
- predložiti procedure i pripreme farmera i njihovih zemljišta za proizvodnju zdrave hrane;
- predložiti sistem kontrole i certifikacije ovih proizvoda;
- predložiti sistem preuzimanja, legalizacije, pakovanja i distribucije otkupljenih proizvoda;
- procijeniti ekonomski i tržišno prihvatljive cijene ovih proizvoda i razvojne mogućnosti akcije organizovanja proizvodnje zdrave hrane;
- procijeniti ekonomske parametre prihoda i troškova (benefit.cost analiza) organizovanja proizvodnje i prodaje zdrave hrane;
- predložiti mjere zaštite okruženja (okoliša) od onih koji nisu direktno uključeni u sistem proizvodnje zdrave hrane, uključivo i kazne prekršiocima i nadoknadu štete proizvođačima zdrave hrane, ako je prouzrokovana nesavjesnim postupcima prekršilaca;
- i predložiti model organizacije i sistematizacije radnih mjesta regionalnog centra u Banjaluci za organizaciju proizvodnje i prodaje zdrave hrane.

RAZVOJ TURIZMA

Banjalučka regija ima idealne uslove za razvoj turizma i da svake godine primi i ugosti na hiljade turista. Nažalost ona to ne ostvaruje, jer joj ponuda nije tako organizovana i javno prezentovana da bi mogla da privuče interesovanje turista.

Osnovni cilj trebao bi biti uspostava sistema zajedničkog i sinhronizovanog djelovanja svih učesnika u pružanju turističkih usluga, koji će ne samo privući posjete nego i zadržati turiste da duže borave na turistički atraktivnim lokacijama. Mnoge turističke vrijednosti, jednostavno ostaju nepoznate i ekonomski ne valorizovane, samo zbog toga što preduzeća i pojedinci koji njima upravljaju nisu tako organizovani da imaju infrastrukturu kojom bi mogli obavještavati i dovesti turiste.

Regija Banjaluke je do sada pružala turističke usluge samo turistima u tranzitu iz srednje evropskih i zapadnih zemalja ka Jadranskom moru i obratno na povratku s mora. Cilj je međutim da se turistima pruži mogućnost i prilika da se duže zadrže na atraktivnim lokacijama ovog prostora i da dožive ugođaje koje im nije u mogućnosti da pruži ambijent primorja niti ambijent u njihovim zavičajima. Dakle cilj je unaprijediti i podići turističku ponudu ove regije na nivo, koji mu u tom pogledu omogućuju raspoloživi idealni prirodni uslovi.

Ono što regiji nedostaje jeste njena marketinška i organizaciona pripremljenost za uspješan prelazak iz sistema tranzitnog u sistem receptivnog turizma. Da bi taj nedostatak bio otklonjen, nužno je da svi relevantni subjekti turističke privrede prepoznaju svoj zajednički interes i da na tim osnovama ujedine svoju ponudu kako bi mogli ostvariti efekat sinergetskog djelovanja turističkih potencijala regije.

Udruživanjem preduzeća turističke privrede u interesnu poslovnu asocijaciju regije bi se povećao broj turističkih posjeta i noćenja za približno 40% u odnosu na dosadašnje. Za toliko treba da porastu i prihodi od prodaje turističkih usluga, što će omogućiti dodatno zapošljavanje i modernizaciju turističkih destinacija i objekata na njima.

Ovim projektom bi se uspostavila organizaciona shema i sistem valorizacije turističkih resursa regije, što bi u krajnjem rezultatu trebalo da poveća prihode, svakog pojedinaog subjekta turističke privrede, svih njih zajedno, a time i regije kao cjeline.

ZAPOŠLJAVANJE MLADIH

Da bi u narednom periodu efikasnije zaposlili mlade neophodno je Osnovati Agenciju za pružanje usluga od strane mladih ljudi koji su u ogromnom broju nezaposleni. Osnovni cilj bio bi organizovanje i opremanje agencije za jednostavan, efikasan i društveno prihvatljiv susret tražilaca i ponuđača servisnih usluga domaćinstvima u gradu. Tako opremljena institucija trebala bi da bude centralno mjesto na kojem se susreću ponuđači i tražioci svih vrsta zanatskih i radnih usluga potrebnih domaćinstvima (kućama) u gradu.

Agencija bi trebala da bude mobilna to jest da je na raspolaganju tražiocima usluga svih 24 sata na dan i svih 365 dana u godini. Da okuplja i zapošljava radnike pružaoce usluga u svim strukama i zanimanjima koje se koriste za održavanje kuća i domaćinstava u ispravnom stanju i koji su spremni da se u svako doba dana odazovu na pozive korisnika usluga.

Takođe treba da je dostupna pozivima domaćinstava u svako doba dana i da na njihove pozive odgovara slanjem svojih radnika što je hitnije moguće. Da bi to mogla, mora biti opremljena efikasnim sredstvima komunikacije i ekipama za organizovanje i pružanje traženih usluga.

Cilj agencija trebao bi biti po svom organizacionom ustrojstvu i načinu funkcionisanja da bude slična ambulanti za hitnu medicinsku pomoć ili centrali radiotaksi službe u gradu. Razlika među ipak postoji u tome što bi se ovdje radilo o agenciji univerzalnog tipa to jest o agenciji za pružanje raznovrsnih, ali u kućama potrebnih i vrlo često urgentnih usluga. Tako na primjer kvarovi na elektro instalacijama, na vodovodnim i sanitarnim instalacijama, na krovovima i sličnim koji moraju biti veoma brzo otklonjeni.

Neke druge vrste usluga, kao na primjer, pranje i čišćenje rublja i stanova, čuvanje djece unos i prenos namještaja i slične nisu tako urgentno potrebne, ali mjesto i način za njihovo pribavljanje treba da je lakše dostupno potrošačima. Cilj agencije bio bi i da te druge vrste usluga učini lakše dostupnim i po cijenama, kvalitetu i sigurnosti prihvatljivim za potrošače.

Ostvarenjem postavljenih ciljeva pružile bi se usluga istovremeno koja bi mogla ostvariti i ciljevi ponuđača i organizatora pružanja usluga. Najvažniji ciljevi na strani ponuđača bili bi radno angažovanje što većeg broja mladih ljudi, razvijanje radnih navika i moralnih normi u odnosu na posao koji obavljaju i na kupce njihovih usluga.

Takođe cilj bi bio da se zaposli 10 do 15 radnika na poslovima organizatora prodaje i pružanja usluga sa punim radnim vremenom i 30 do 50 radnika na povremenom pružanju usluga sa polovinom radnog vremena.

KUĆNA RADINOST

U cilju poboljšanja zaposlenja i ostvarivanja dobiti u vlastitim domaćinstvima bilo bi dobro osnovati Agenciju u obliku poslovnog centra za organizovanje proizvodnje i prodaje predmeta

* kućne radinosti*, tj predmeta koji se pretežno izrađuju ručno, neserijski kod kuće kao dodatno zanimanje nekog od članova domaćinstva.

Prema našim preliminarnim istraživanjima procjenjujemo da na području opštine ima oko 250 do 300 pojedinaca koji mogu da proizvode razne premete od prirodnih, lokalnih sirovina kao što su; drvo, kamen, koža, vuna, glina i razni reciklirani materijali. Cilj ovog načina angažovanja radno sposobnih je da budu okupljeni u zajedničku poslovnu asocijaciju. Da u sastavu asocijacije unaprijede svoju djelatnost u svojstvu stalnih saradnika i korisnika usluga agencije, koju bi oni osnovali kao svoj razvojno-poslovni centar. Agencija bi imala zadatak da pomaže izrađivačima na dva bitna sektora. Prvi sektor je da im pomogne u kreiranju i oblikovanju predmeta a drugi, da organizuje i podrži prodaju tih predmeta na domaćem i inostranom tržištu.

Cilj je i da se povećaju prihodi proizvođača predmeta kućne radinosti i suvenira za oko 35% u odnosu na sadašnje stanje.

Takođe je cilj da se doprinese obogaćivanju i unapređenju turističke ponuda regiona raznim umjetnički oblikovanim i ručno izrađenim predmetima kao što su suveniri i atraktivni predmeti praktične namjene. Očekuje se da bi asortiman suvenira bio obogaćen sa oko 20 novih predmeta, kojih za sada nema u ponudi. U predmete praktične namjene ubrajamo ručno izrađene i narodnim vezom vežene bluže, marame stolnjake, zavjese, razne prekrivače, haljine od prirodnih materijala, džempere, rukavice i druge slične predmete.

U okviru navedenih ciljeva došlo bi i do smanjenja nezaposlenosti. U agenciji bilo bi zaposleno, najmanje 8 novih radnika. Ti radnici trebali bi biti kreatori koji će za potrebe članova asocijacije-proizvođače unapređivati postojeće kolekcije i kreirati nove predmete kućne radinosti i stručnjaci za marketing, koji će organizovati prodaju u ime i za račun proizvođača.

Jedan od bitnih ciljeva bio bi očuvanje i revitalizacija izrade predmeta koji imaju karakteristike i formu * narodne autohtone umjetnosti*. Izrada tih predmeta još se održava u ruralnim sredinama, jer je u gradskim i prigradskim, uglavnom, potisnuta pod pritiskom industrijalizacije i pojave novih, konfekcijskih proizvoda, ponekad i sumljivog kvaliteta i estetske vrijednosti. Cilj bi takođe bio da se izrada i korišćenje mnogih vrijednih predmeta narodne radinosti očuva od zaborava.

Realizacijom ove vrste projekta osigurali bi izvore prihoda nezaposlenim mladim ženama i djevojkama, jer se žene u većini slučajeva bave ovom djelatnošću.

Prema opisanim karakteristikama projekta, očigledno je da bi se on uklopio u ciljeve i sličnih kompaktabilnih projekat, doprineo povećanju zaposlenosti, dao doprinos i održivom ekonomskom razvoju regije, a naročito u sektoru unapređenja turizma. Isto tako doprineo poboljšanju ekonomskog položaja i ekonomske nezavisnosti žena u regiji.

POLJOPRIVREDNA BERZA

Uspostavljanjem Produktne poljoprivredne berze omogućio bi se održiv ekonomski razvoj u oblasti organizovane poljoprivredne proizvodnje kroz obezbijedenje efikasnijeg servisa proizvođačima i kupcima na malo i veliko na području Banjalučke regije.

Ostali ciljevi projekta omogućili bi :

- da se u pripremanju poljoprivrednih proizvoda za tržište uvede primjena evropskih standarda;
- da se poveća obim prodaje poljoprivrednih proizvoda za 20% godišnje;
- da se poveća izvoz poljoprivrednih proizvoda u inostranstvo za 10% godišnje;
- da se u poslovanje putem berze uključe najmanje 500 privatnih farmi i preko 150 malih i srednjih preduzeća i zemljoradničkih zadruga koja se bave proizvodnjom poljoprivrednih proizvoda i snabdijevanjem farmera potrebnim reprodukcionim materijalima;
- da se poboljša struktura proizvodnje na privatnim farmama, tako što će se postepeno napuštati zastarjeli sistem proizvodnje "od svega po malo" i samo za vlastite potrebe a umjesto njega započne uvođenje modernijeg sistema "organizovne proizvodnje za tržište";
- berza bi trebala da postane centar u okviru kojeg će se objedinjavati i koncentrisati ponuda farmera sa područja regije i prilagodjavanje ponude savremenim zahtjevima tržišta;
- uveo bi se postupak prilagodjavanja ponude potošačima sa ciljem ujednačavanje kvaliteta, sortiranje i egalizacijom artiakala, prikladno pakovanje, sanitarna kontrola i certifikacija namirnica, urednost u distribuciji i druge aktivnosti savremenog marketinga;

Berza bi se tehnički opremila sa vagama, rashladnim komorama za voće, povrće i svježe meso, transportnom trakom za sortiranje, selektovanje i pakovanje proizvoda, opremi kancelarija za administrativno - tehničko vođenje berze sa kancelarijskim namještajem – adekvatnim prilagođenim garniturama namještaja i nabavi informatička oprema sa softverom u cilju ekonomske održivosti i na taj način pružila potpuni servis sve na jednom mjestu.

Ovim projektom bi se pomoglo farmerima Banjalučke regije da što veći dio svoje poljoprivredne proizvodnje prilagode savremenim potrebama tržišta i da je prodaju pod optimalnim ekonomskim uslovima. Na užem području regije ima oko 15.000 privatnih malih farmi, dva veća državna poljoprivredna preduzeća, koja su skoro privatizovana i oko 150 malih i srednjih preduzeća koja se bave djelatnostima bliskim poljoprivredi.

Berza bi u principu bila namijenjena svima njima, ali bi u startu radili samo sa onima koji zaključče odgovarajuće ugovore i prihvate pravila evropskih standarda i sistem poslovanja putem berze. Na bazi naših preliminarnih istraživanja očekujemo da bi u početku ugovori bili zaključeni sa oko 500 farmera posebno onih koji su značajnije rezultate u proizvodnji ostvarili sa područja Lijeve polja a i ostalih područja Banjalučke regije. Na tom području već postoji izvjesna tradicija proizvodnje za tržište posebno u povrtlarstvu, a na okolnim padinama Kozare i Motajice u voćarstvu. Veći broj farmera sa ovih područja je i prije raspada Jugoslavije svoje proizvode neposredno prodavao u turističkoj zoni Jadranskog mora, na pijacama u Zagrebu, Ljubljani i u većim gradovima Bosne i Hercegovine.

Sada se tržišna situacija izmijenila i to na dva bitna segmenta poslovanja. Prvo, prodaja izvan granica BiH ima karakter izvoza u inostranstvo, a drugo izmijenjen je i način trgovine i prodaje poljoprivredno-prehrambenih proizvoda i u samoj BiH. Nepostoje organizovani sustavi ponude i potražnje. Sada farmeri pojedinačno nisu više u mogućnosti da se prilagode sistemu izvoznih režima u pogledu izvoznih lotova, kvaliteta robe, certifikacije o kvalitetu i porijeklu, carinskih procedura, sistema plaćanja, odnosno naplate iz inostranstva i pristupa krajnjim potošačima.

To sada mogu da urade samo dobro opremljene institucije i profesionalno obučeni radnici u njima. Osnivanjem berze u skladu sa ovim projektom nastala bi kvalifikovana institucija koja bi omogućila da se otklone uočene slabosti.

Prodaja prehrambenih proizvoda na domaćem tržištu unutar BiH sve brže se prilagođava evropskim standardima, što pred farmere postavlja nove zahtjeve u pogledu prezentacije robe i sistema trgovanja. Farmeru se više ne isplati da gubi vrijeme na pijačnoj tezgi prodajući svoje proizvode u malim količinama. Više mu se isplati da prodaje putem berze i da unaprijed zna kome, koliko i pod kojim uslovima će da proizvede na svojoj farmi i da će to sigurno biti prodato. Direktne koristi od formiranja berze imali bi odmah u startu preko 500 privatnih farmera, koji su preliminarno izrazili želju da svoju proizvodnju prilagode poslovanju putem berze. Tokom narednih pet godina priključiće se po našoj pretpostavci preko 2.500 novih farmera. Osim toga direktnu korist i od funkcionisanja berze bi imali 20 novo-zaposlenih radnika oba pola u službama berze.

Prvih 500 anketiranih privatnih farmera već ima izvjesna iskustva u pogledu orijentisanja svoje proizvodnje prema potrebama i zahtjevima tržišta a berza bi im postala mehanizam sigurnog plasmana. Dio farmi su veći dio svojih zemljišnih kapaciteta i do sada usmjeravali u proizvodnju voća ili povrća za tržište. Sada se suočavaju sa teškoćama u prodaji, pa su zbog toga su veoma zainteresovani za osnivanje berze ovog tipa.

Indirektnu korist bi imale gotovo sve farme i stanovništvo regije, jer bi se putem berze stvorili uslovi da brže raste društveni bruto proizvod (GDP), što bi dalo doprinos porastu životnog standarda cjelokupnog stanovništva.

Berza bi takođe ostvarila edukativan uticaj na ostale sitne farmere, jer bi im se na praktičan način ukazalo na pogodnosti koje mogu imati ako se što više orijentišu na savremene metode usklađivanja svojih proizvoda prema potrebama i tražnji tržišta.

OBLAST PREDUZETNIŠTVA

JACANJE KAPACITETA MALIH PREDUZEĆA KAO IZLAZNA STRATEGIJA

Akcije koje bi trebalo odmah započeti u oblasti preduzetništva a u narednom periodu :

- Ojačati programe kojima je cilj promovisanje upotrebe tehnologija među malim preduzećima kao i indentifikacija kapaciteta malih preduzeća, odabir i prilagođavanje savremenim tehnologijama.
- Razvijati i unapređivati tehnološku saradnju među firmama različitih veličina, a posebno među malim preduzećima na području opštine, razvijati djelotvornije programe istraživanja fokusirane na komercijalnu primjenu znanja i tehnologija, razvijati i prilagođavati sisteme kvaliteta i certifikacije malih preduzeća.
- Podržavati akcije na lokalnom i regionalnom nivou koje imaju za cilj razvoj internih klastera i mreža u firmi, poboljšati saradnju između malih preduzeća koristeći informacijsku tehnologiju, širiti najbolju praksu putem sporazuma o saradnji, podržavati saradnju između malih preduzeća kako bi se poboljšala njihova sposobnost da uđu na evropsko tržište i da prošire svoje aktivnosti na tržište zemalja trećeg svijeta.

ZAKLJUČAK:

Neophodno je razmotriti pitanje slaganja sektornih razvojnih planova sa lokalnim i regionalnim razvojnim planovima, te omogućiti njihovo koherentno sastavljanje i sprovedbu. Kako se BiH približava integraciji u EU, za očekivati je da će se ovakve strategije (unaprijeđene) pridodati detaljniji razvojni planovi koji će, onda, sačinjavati osnovu za prepoznavanje buduće vrste pomoći EU za ekonomsku i socijalnu koheziju. Kao što je i jasno većini zemalja članica, državni plan razvoja koji se osmišljava radi pristupa finansijskim sredstvima EU, u većini slučajeva predstavlja skup lokalnih razvojnih planova jedne države. Prema tome, kada BiH dođe u predprijemnu fazu, biće neophodna mnogo detaljnija ekonomska analiza na lokalnom i regionalnom nivou. Iz tih razloga mi ne želimo čekati nespremni, već naprotiv smatramo da je sad vrijeme kada treba poduzeti značajne aktivnosti, a po nama je izrada Akcionog plana, projektovanje i početno finansiranje najznačajnijih projekata prvi korak uspjeha.

Vjerujemo da i Vi želite biti dio tima, koji danas već, želi participirati u razvojnim aktivnostima.

Na kraju dobrodošli!

PROJEKTNI TIM GRADSKE UPRAVE BANJALUKA